

EESTI ELANIKKONNA MAKSEVALMIDUS LENDORAVA (*PTEROMYS VOLANS L.*) POPULATSIOONI KUI TURUVÄLISE KESKKONNAHÜVISE SÄILIMISE EEST

Kokkuvõte

Tiina Kaart

Bioloogilise mitmekesisuse üheks lahutamatuks osaks on erinevate liikide mitmekesisus. Kahjuks on bioloogiline mitmekesisus inimeste jaoks tihti midagi iseenesestmõistetavat ning selle hääbumist märgatakse alles siis, kui mõni selle olulistest komponentidest on pöördumatult hävinud. Paljud loomaliigid on ohustatud ja võetud kaitse alla. Nende hulka kuulub ka lendorav, kelle turuvälist sotsiaal-majanduslikku väärtust käesolevas töös uuriti.

Esimesed kirjalikud andmed lendorava esinemisest Eestis pärinevad 1777. aastast, mil teavitati liigi leidumisest Pärnumaa metsades. 1918. aastale eelnenud perioodil oli lendorav Eestis suhteliselt laialt levinud. Liiki kohati sel perioodil Pärnu-, Viljandi- ja Virumaa metsades. Viimase sajandi jooksul on lendorava levik Eestis tugevalt vähenenud, moodustades suurema asuala vaid Virumaal. Lendorava elupaikadeks sobilikud metsaosad on sageli üksteisest lageraielankidega või noorendikega eraldatud ning sellistes oludes on raskendatud lendorava levimine, ümberasustamine ja isendite asurkondadevaheline vahetumine.

Käesolev magistritöö keskendus tingliku hindamise meetodil lendorava kui turuvälise keskkonnahüvise väärtuse rahalise ekvivalendi hindamisele. Magistritöö eesmärk välja selgitada Eesti täisealise elanikkonna maksevalmidus lendorava säilimise eest ning seeläbi tuletada nõudlus lendorava populatsiooni kui turuvälise keskkonnahüvise järele. Magistritöös püstitati hüpotees: Lendorava populatsiooni olemasolu mõjutab positiivselt inimeste heaolu. Magistritöö eesmärgi saavutamiseks ja hüpoteesi kontrollimiseks viidi läbi tingliku hindamise uuring, mille tulemusena selgitati välja Eesti täisealise elanikkonna aastane maksevalmidus lendorava säilimise eest ja tuletati nõudlus lendorava kui turuvälise keskkonnahüvise järele.

Eesti täisealise elanikkonna seas läbi viidud tingliku hindamise uuringule vastas 858 elanikku, kellest lõplikusse valimisse jäi sotsiomeetrilised andmed täitnud 837 vastajat. Tingliku hindamise uuringust selgus, et aastane keskmine maksevalmidus Eesti lendoravate populatsiooni säilimise eest on 19,8 eurot inimese kohta. Aastase maksevalmiduse mediaan

oli 10 eurot. Maksevalmiduse suurust mõjutas kõige rohkem inimeste sissetulek ja vanus. Mida suurem oli isiku sissetulek, seda kõrgem oli tema maksevalmidus. Lendorava säilimise eest on rohkem nõus maksma naissoost ning keskharidusega isikud.

Eesti täisealise elanikkonna nõudlus lendorava populatsiooni järele leiti kogunõudluskõvera tuletamisel. Nõudluskõvera abil on võimalik arvutada tarbijate hinnavaru, mis näitab Eesti täisealise elanikkonna heaolu, mida nad saavad lendorava populatsiooni olemasolust. Aastane nõudlus lendorava populatsiooni kui keskkonnahüvise järele on 23,2 miljonit eurot. Seda saab tõlgendada kui Eesti lendorava populatsiooni turuvälise väärtuse rahalist ekvivalenti.

Keskkonnaregistris registreeritud lendorava leiukohtade pindobjektidest on 2014. aasta juulikuu seisuga eraomandis 356,9 hektarit. Sihtasutuse Erametsakeskus andmetel on makstud Natura 2000 toetust keskkonnaregistrisse pindobjektina kantud 108 leiukohast, millest perioodi 2015-2019 lendorava kaitse tegevuskava eelnõu kohaselt umbes 1/3 asub erametsas, 10 lendorava leiukohaga seotud kinnistule. Ülejäänud leiukohtadega seoses ei ole erametsaomanikud Natura toetust taotlenud. Analüüsida tuleks toetuse taotlemisega seotud protsesse, nende keerukust ning seotust toetuse taotlemata jätmisega. Võimalik, et toetusena saadav tulukompensatsioon ei ole piisav kompenseerimaks metsamaterjali müügist saamata jäävat tulu ja taotlemisega seotud ajakulu. Perioodi 2015-2019 lendorava kaitse tegevuskava eelnõus planeeritud eelarve on 742 200 eurot, mis on ligikaudu kolm korda suurem, kui eelnenud perioodi 2007-2011 kaitse tegevuskava eelarve 218 450 eurot.

Eesti täisealise elanikkonna nõudluse järgi peaks panustama oluliselt suuremas osas lendorava populatsiooni säilimiseks. Praeguses olukorras, kus lendoravate populatsioon on aastatega aina vähenemas, kuid nõudlus on olemas, põhjustab lendorava populatsiooni hääbumine heaolukao. Kuna lendorava populatsiooni ohustab kõige enam hooletu metsamajandamine – lageraietest tingitud pesa- ja puhkepaikade killustatus ning hävimine, siis vajab ülevaatamist looduskaitseaduse paragrahvis 50 reguleeritud lendorava pesapuud ümbritseva ala suurus. Hetkel on looduskaitseadusega lendorava püsielupaigana kaitse all pesapuu ja seda 25 meetri raadiuses ümbritsev ala. Kui kaitstava ala suurus suurendataks, siis vähendataks pesapuude killustatust ning tagataks lendorava populatsiooni tõhusam kaitse.

Autori hinnangul on magistritöö saavutanud oma eesmärgi. Selgitati välja Eesti täisealise elanikkonna aastane keskmine maksevalmidus lendorava populatsiooni säilimise eest ning arvutati nõudlus lendorava kui turuvälise keskkonnahüvise järele. Püstitatud hüpotees leidis kinnitust. Töös väljaselgitatud Eesti elanikkonna maksevalmidusest ja

arvutatud nõudlusest järeldub, et lendorava populatsiooni olemasolu mõjutab positiivselt inimeste heaolu. Töö autor loodab, et välja selgitatud Eesti lendorava populatsiooni kui turuvälise keskkonnahüvise väärtuse rahaline ekvivalent annab indikatsiooni lendorava kaitse kulutuste planeerimiseks.